

Anna Stach-Siegieńczuk

Biblioteka Politechniki Wrocławskiej
Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej
Dział Usług Informacyjnych
e-mail: anna.stach-siegienczuk@pwr.edu.pl

VII Międzynarodowa Naukowo-Praktyczna Konferencja „Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej” (Lwów, 18–19 maja 2017 r.)

W dniach 18–19 maja 2017 r. we Lwowie odbyła się VII Międzynarodowa Naukowo-Praktyczna Konferencja „Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej”. Organizatorami spotkania były instytucje ukraińskie: Naukowa Biblioteka im. Mihajla Maksimoviča Kiïvs’kogo Nacional’nego Uniwersitetu im. Tarasa Ševčenka, Biblioteka Harkivs’kogo Nacional’nego Uniwersitetu im. Vasil’ Nazarovič Karazina, Naukowa Biblioteka Nacional’nego Tehničnogo Uniwersitetu „Harkivs’kij Politehničnij Īnstitut”, Naukowo-Tehnična Biblioteka Nacional’nego Uniwersitetu „L’vivs’ka Politehnika”, oraz polskie: Biblioteka Politechniki Krakowskiej, Biblioteka Politechniki Łódzkiej, a także, po raz pierwszy, Biblioteki Politechniki Wrocławskiej.

Liczna reprezentacja bibliotecznych ośrodków akademickich – ponad 40 instytucji – świadczy o potrzebie wymiany doświadczeń ponad granicami. Wśród uczestników konferencji znaleźli się przedstawiciele m.in. Naukowo-Tehničnoï Biblioteki im. Grigorija Īvanoviča Denisenka, Nacional’nego Tehničnogo Uniwersitetu Ukraïni, Kiïvs’kogo Politehničnogo Īnstitutu im. Īgorâ Sikors’kogo” w Kijowie, Nacional’noï Biblioteki Ukraïni im. Âroslava Mudrogo w Kijowie, Uniwersytetu Opolskiego, Biblioteki Politechniki Lubelskiej, Biblioteki Głównej Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie. Obrady prowadzono w języku ukraińskim, polskim i angielskim. Uczestnicy wysłuchali kilkudziesięciu referatów dotyczących zagadnień związanych m.in. z zaso-

bami informacyjnymi biblioteki, nowymi technologiami i funkcjonowaniem ośrodków akademickich w środowisku lokalnym i regionalnym.

Po oficjalnych wystąpieniach przedstawiciele głównych organizatorów: prorektora z Naukovo-Pedagogičnoï Roboti Olega Dawidčaka, Andrija Andruhiva (dyrektora Naukovo-Tehničnoï Biblioteki Nacional'nogo Uniwersitetu „L'vivs'ka Politehnika”), Marka Górskiego (dyrektora Biblioteki Politechniki Krakowskiej), Iwony Sójkowskiej (reprezentującej Błażeja Fereta, dyrektora Biblioteki Politechniki Łódzkiej), Jędrzeja Leśniewskiego (dyrektora Biblioteki Politechniki Wrocławskiej), rozpoczęto sesję referatową.

Pierwsze wystąpienie, *Biblioteki w Centrum – optymalizacja procesów i usług bibliotecznych na przykładzie Biblioteki Politechniki Wrocławskiej*, Marty Kordas i J. Leśniewskiego (Biblioteka Politechniki Wrocławskiej) dotyczyło procesu reorganizacji struktury Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej, który objął również system biblioteczno-informacyjny. Prelegenci przedstawili m.in. proces optymalizacji struktury zarządczej, zaprezentowali argumenty, które przyczyniły się do wprowadzenia zmian strukturalnych i organizacyjnych, omówili stan księgozbioru Politechniki Wrocławskiej, zwrócili uwagę na kaskadowy wzrost liczby licencjonowanych zbiorów elektronicznych,

Następnie głos zabrały przedstawicielki z Naukovoï Biblioteki Nacional'nogo Tehničnogo Uniwersitetu „Harkivs'kogo Politehničnogo Īnstitutu”: Larisa Semenenko i Oksana Pobereżna. W referacie *Zasoby informacyjne biblioteki jako źródło poprawy wizerunku i rankingu uczelni* omówiły projekt skierowany do studentów oraz nauczycieli akademickich. Użytkownicy za pośrednictwem katalogu elektronicznego mają dostęp do zasobów elektronicznych z zakresu np. ekonomii, medycyny, literatury. W projekcie bierze udział m.in. Harkivs'ka Derżavna Akademiâ Kul'turi oraz Harkivs'kij Nacional'nyj Tehničeskij Uniwersitet Sel'skogo Hozâjstva im. Petra Vasilenko. Prelegentki podkreśliły, że odpowiednia promocja zasobów umożliwia zharmonizowanie kosztów związanych z tworzeniem zasobów elektronicznych. Przedstawiły metody popularyzacji dorobku naukowego pracowników (w tym tworzenie rankingów naukometrycznych i haseł w ukraińskiej Wikipedii).

Do organizacji konferencji pozyskano sponsorów, którzy w trakcie obrad prezentowali swoje produkty i ofertę usługową. Jako ostatni w pierwszej sesji wystąpili przedstawiciele firmy EBSCO, przybliżając jej ofertę, w tym projekty: EBSCO Discovery Service (multiwyszukiwarki), Flipster (magazynu cyfrowego, o zawartości czasopism z zakresu m.in. biznesu) i FOLIO (projekt *open source* platformy służącej do zarządzania zasobami). Przedstawili również oferty wydawców, z któ-

rzymi EBSCO współpracuje: Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE), Association for Computing Machinery (ACM), American Antiquarian Society (AAS).

Drugą sesję otworzyła I. Sójkowska prezentacją *Kształtowanie kompetencji informacyjnych użytkowników technicznej biblioteki akademickiej*. Przedstawicielka Biblioteki Politechniki Łódzkiej omówiła formy szkoleń odbywających się w macierzystej instytucji. Zaprezentowała adresatów dydaktyki, ofertę szkoleniową Biblioteki, w tym zajęcia m.in. z informacji patentowej i normalizacyjnej. Scharakteryzowała również kompetencje bibliotekarzy odpowiedzialnych za planowanie zajęć.

Oleksandr Bolonnikov („Cifrova Kraïna” – Kijów) przedstawił referat *Praktyczne aspekty tworzenia zasobów elektronicznych*. Przybliżył projekty, jakie nadzorują Central’na Naukova Biblioteka Harkivs’kogo Nacional’nogo Uniwersytetu im. Vasil’ Nazarovič Karazina (escriptorium. univ.kharkov.ua/) oraz Publiczna Biblioteka im. Lesi Ukraïнки w Kijowie (<http://lukl.kiev.ua/elib/>). Pierwszy z nich zawiera pełną wersję elektroniczną (lub fragmenty) rzadkich książek i rękopisów, natomiast w skład drugiego wchodzi zdigitalizowane pełnotekstowe dokumenty gromadzone przez Bibliotekę. Oba projekty powstały w celach edukacyjnych i naukowych.

Następny prelegent, Adam Czerwiński (Uniwersytet Opolski), w referacie *Zasady doskonalenia jakości informacji w internetowych serwisach* scharakteryzował mechanizmy, narzędzia i techniki doskonalenia internetowych serwisów bibliotecznych. Wyniki omówił na podstawie analizy wybranych serwisów, w których zostały wykorzystane następujące elementy: rankingi, agregowanie informacji, dodawanie metadanych, dokonywanie oceny informacji oraz pomiary użytkowania zasobów.

Jako ostatni w tej części wystąpił przedstawiciel Cambridge University Press, Leszek Czerwiński. Prelegent przedstawił ofertę wydawnictwa, bazującą na jego tradycji. Omówił nową platformę Cambridge Core, która zastępuje Cambridge Journals Online, Cambridge Books Online i zawiera ponad 360 czasopism oraz 30 000 książek elektronicznych. Uczestnikom konferencji zaprezentował również publikacje, które zdobyły prestiżową nagrodę PROSE (Professional and Scholarly Excellence), m.in. *The Art of Electronics* Paula Horowitza i Winfielda Hilla (Cambridge 2015).

Kolejna sesja odbyła się w Muzeum Browarnictwa „Lvivarny’a”. Pierwsze wystąpienie, *E-usługi informacyjne w bibliotekach akademickich, z praktyki polskich bibliotek*, zaprezentowały przedstawicielki Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej Anna Tonakiewicz-Kołosowska i Iwona Socik. Dotyczyło ono analizy porównawczej

przeprowadzonej w 54 wybranych bibliotekach akademickich w Polsce¹. Przedmiotem analiz były m.in. serwisy dziedzinowe, platformy e-learningowe, multiwyszukiwarki stosowane przez placówki. Z badań wynika, że aż 65% bibliotek spośród wszystkich poddanych analizie wykorzystuje w dydaktyce nowoczesne platformy e-learningowe, tworzy e-kursy i materiały dydaktyczne z użyciem narzędzi komercyjnych. Prelegentki dostrzegły jednak mniejsze wykorzystanie narzędzi do bezpośredniej komunikacji z użytkownikiem oraz serwisów dziedzinowych. Za jedną z przyczyn niewielkiego zainteresowania uznały trudną sytuację finansową placówek.

Evgeniâ Kulik (Naukovo-Tehnična Biblioteka im. Grigorij İvanovič Denisenka Nacional'nogo Tehničnogo Unìversitetu Ukraïni „Kiïvs'kij Politehničnij İnstytut im. İgorâ Sikors'kogo” w Kijowie) w prezentacji *Zasoby biblioteki promocją Uczelni* zwróciła uwagę na znaczącą rolę baz danych subskrybowanych przez biblioteki w pracy naukowej pracowników uczelni. Szczególną popularnością cieszą się m.in.: Google Scholar (darmowa specjalistyczna wyszukiwarka internetowa amerykańskiej firmy Google Inc., służąca do przeszukiwania bazy danych zawierającej różnorodne publikacje naukowe z wielu dziedzin wiedzy), WorldCat (katalog centralny łączący zbiory 71 000 bibliotek ze 112 krajów) oraz openAIRE (e-infrastruktura umożliwiająca publikowanie wyników badań naukowych w otwartym dostępie). E. Kulik wspomniała również, że w celach promocyjnych wykorzystywane są media społecznościowe².

Olena Voskobojnikova-Guzeva (Kiïvs'kij Unìversitet im. Borisa Grinčenka) w prezentacji *Paradygmat informacyjny kształcenia specjalistów z dziedziny Informacji, Bibliotekoznawstwa i Informatologii* podkreśliła, że przestrzeń informacyjna biblioteki, archiwum i centrum informacyjnego powinna być zarządzana przez specjalistów posiadających odpowiednią wiedzę i umiejętności. Kształcenie w tym zakresie odbywa się w ramach studiów bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, zaś wpływ na nie mają czynniki zewnętrzne (szybki rozwój społeczeństwa informacyjnego i informacji) oraz wewnętrzne (stworzenie programów edukacyjnych dla tej specjalności na poziomie licencjackim i magisterskim). W dalszej części wystąpienia referentka omówiła doświadczenia związane z utworzeniem w 2016 r. przez Kiïvs'kij Unìversitet im. Borisa Grinčenka specjalizacji *informacyjna, biblioteczna ta arhivna sprava*.

¹ W badaniach pominięto biblioteki uczelni pedagogicznych, akademii wychowania fizycznego i uczelni teologicznych.

² Należy do nich m.in. ukraińska wersja Wikipedii (publikowane są listy prac autorstwa pracowników Uczelni wraz z linkami z przekierowaniem do artykułów opublikowanych w repozytorium biblioteki lub w katalogu).

Ewa Matczuk, Wojciech Morek oraz Tomasz Szuster (Biblioteka Politechniki Lubelskiej) zaprezentowali referat *Zawsze można znaleźć więcej informacji... Katalog Biblioteki Politechniki Lubelskiej – skuteczne narzędzie wyszukiwawcze*. Omówili w nim narzędzia wyszukiwawcze dostępne za pośrednictwem strony WWW macierzystej uczelni. Przedstawili wyniki badań dotyczących wykorzystania katalogu w 2016 r. Przeanalizowali raporty z Google Analytics, dane z dziennika Chamo oraz ankietę i wywiady przeprowadzone wśród studentów. Rozpatrywali m.in. sposoby wyszukiwania i skuteczność narzędzi wyszukiwawczych w katalogu. Badania wykazały, że popularnością wśród użytkowników cieszy się wyszukiwanie proste, możliwość tworzenia zestawień literatury. Czytelnicy Biblioteki nie wykorzystują w pełni możliwości katalogu – mimo iż posiada on narzędzia oferowane przez Katalog 2.0, jest głównie podstawowym źródłem informacji o zbiorach drukowanych. Chcąc zwiększyć efektywność wyszukiwawczą w katalogu, bibliotekarze rozszerzają szkolenia użytkowników w zakresie wyszukiwania, pracują nad wzbogacaniem ekranu pomocy o film instruktażowy, pragną zachęcić użytkowników do tworzenia metadanych (w tym umieszczania ocen, tagów).

Ostatnie wystąpienie pierwszego dnia konferencji, *Elektroniczna Biblioteka Centralnej Biblioteki Naukowej im. W. Karazina*, Ol’gi Samohvalovoj i Romana Kuz’menko (Central’na Naukova Biblioteka Harkivs’kogo Nacional’nogo Uniwersitetu im. Vasil’ Nazarovič Karazina) dotyczyło zasobów elektronicznych wykorzystywanych w macierzystej uczelni (Web of Sciences, Scopus, ProQuest Dissertations&Theses Global, ebrary). Prelegenci zaprezentowali uniwersyteckie repozytorium eKhNUIR (około 11 000 dokumentów autorstwa pracowników uczelni) oraz eScriptorium (archiwum pełnotekstowych rzadkich książek, z ponad 5 000 dokumentów od XII do XX w.).

Następnego dnia wystąpienia zostały podzielone na trzy sekcje: technologie i źródła informacji; kierunki kształtowania informacji o bibliotekach; tworzenie wizerunku biblioteki w środowisku regionalnym i lokalnym. Autorka sprawozdania uczestniczyła w pierwszej z nich, moderowanej przez J. Leśniewskiego. Jako pierwsze wystąpiły Olga Konatowska-Ciszek i Jadwiga Wojtczak (Biblioteka Politechniki Wrocławskiej) z referatem *Zasoby elektroniczne Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej: charakterystyka i promocja*. Prelegentki omówiły organizację dostępu do tych zasobów (za pośrednictwem sieci komputerowej Politechniki, w tym poprzez system PROXY), narzędzia wspomagające korzystanie (multiwyszukiwarka, e-Źródła A-Z, narzędzia linkujące), dane charakteryzujące zasoby, w tym dostęp do 110 baz danych. Wśród ich użytkowników rośnie liczba

wykorzystujących serwisy czasopism elektronicznych (obecnie dostępnych jest około 70 000 tytułów pełnotekstowych) oraz liczba książek elektronicznych (około 1,5 mln tytułów). Słuchacze mogli poznać metody promocji elektronicznych zasobów Politechniki Wrocławskiej, m.in. szkolenia grupowe dla studentów polskich i zagranicznych oraz kurs dokształcający „Elektroniczne źródła informacji”. Zasoby elektroniczne oferowane przez Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej są dostosowane tematycznie do profilu kształcenia uczelni, a ich wykorzystanie przez użytkowników stale rośnie.

W następnym wystąpieniu, *Digitalizacja gazet: na podstawie doświadczeń Centralnej Biblioteki Naukowej Charkowskiego Uniwersytetu Narodowego im. W. Karazina*, Gennadij Štan i Olena Babičeva (Central'na Naukova Biblioteka Harkivs'kogo Nacjonal'nogo Uniwersytetu im. Vasil' Nazarovič Karazina) zaprezentowali historię macierzystej placówki oraz doświadczenia związane z digitalizacją gazety „Jużnyj Kraj” (ukazującej się w Charkowie w latach 1880–1919). Podkreślili, że jest ona ważnym źródłem dokumentalnym do badań historii, kultury i rozwoju społeczno-gospodarczego w tym rejonie. Kolekcja jest dostępna online za pośrednictwem uczelnianego archiwum: eScriptorium (*Južnyj*).

Jakub Łubocki (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego) w prezentacji *Polskie elektroniczne źródła informacji przydatne w pracy ukraińskiego pracownika nauki* przedstawił system polskiej bibliografii narodowej, w tym m.in. „Przewodnik Bibliograficzny”, „Bibliografię Wydawnictw Ciągłych”, „Bibliografię Zawartości Czasopism”, „Polonica Zagraniczne. Bibliografia”, *Bibliografię polską* Karola Estreichera, „Bibliografię Językoznawstwa Sławiścycznego”, „Polską Bibliografię Literacką”. Każde z tych źródeł omówił szczegółowo pod względem dostępu, formy, metodyki opracowania: zakresu, zasięgu, doboru i selekcji oraz możliwości wyszukiwawczych.

Jako ostatnie w tej części konferencji wystąpiły Beata Starosta i Elżbieta Antasik (Biblioteka Politechniki Wrocławskiej) z referatem *Baza DONA – system rejestracji i analizy dorobku naukowego pracowników Politechniki Wrocławskiej*. Baza ta stanowi źródło danych bibliograficznych uzupełnionych o wskaźniki bibliometryczne na podstawie: Journal Citation Reports (ImpactFactor), Master Journal List oraz Web of Science Core Collection (cytowania); są one podstawą analiz naukometrycznych. Baza zawiera ponad 209 000 rekordów bibliograficznych (rocznie przybywa ich około 5 000) uzupełnionych o adresy elektroniczne dokumentów, co umożliwia dostęp do pełnych tekstów publikacji. Prelegentki przedstawiły proces dokumentowania w bazie DONA (DORobekNAukowy), regulowany zarządzeniem władz uczelni.

Ponadto przybliżyły zakres zadań Działu Otwartej Nauki, m.in. realizację bieżących zamówień na wykazy publikacji i analizy niezbędne do oceny indywidualnej pracowników, pozyskiwanie grantów, a także wykonywanie importu publikacji do Polskiej Bibliografii Naukowej – systemu służącego do oceny wszystkich jednostek naukowych w Polsce. Zawartość bazy DONA jest jednym z najważniejszych elementów oceny działalności Politechniki Wrocławskiej.

Po przerwie Mariola Nawrocka oraz Magdalena Wiederek-McRobb (Biblioteka Główna Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie) zaprezentowały referat *Zasoby i usługi elektroniczne w Bibliotece Głównej Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie*. Omówiły Hidden Automatic Navigator (HAN), umożliwiającą korzystanie z zasobów online przez zarejestrowanych użytkowników biblioteki z dowolnego komputera w dowolnym miejscu. Tematem wystąpienia były także aplikacje: LIBSMART COPY, która pozwala na zdalne zamawianie kopii z tradycyjnych materiałów bibliotecznych, oraz LibsmartPayment – umożliwiająca regulowanie płatności bibliotecznych poprzez bankowość elektroniczną, która po zaksięgowaniu przelewu dokonuje zmian na koncie czytelnika.

Helena Gałek (Biblioteka Politechniki Krakowskiej) i Urszula Cieraszevska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie) w wystąpieniu *Statystyki zasobów elektronicznych – doświadczenia zespołu StatEL* przedstawiły historię grupy powstałej z inicjatywy Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich oraz Zespołu ds. Standardów dla Bibliotek Naukowych. Referentki omówiły skład grupy, zasady działania przyjęte podczas tworzenia spisu źródeł elektronicznych oraz regulamin klasyfikowania poszczególnych pozycji listy do odpowiednich kategorii (bazy danych, czasopism, książek). Zaprezentowały również wyniki badań dotyczących pracy zespołu, z których wynika, że ankietowani użytkownicy byli w pełni zadowoleni z formularzy udostępnianych przez StatEL³. W przyszłości, celem poprawy jakości świadczonych usług, zespół planuje m.in. stworzyć mapę zasobów oraz profesjonalne archiwum danych.

Jako ostatnie w sesji głos zabrały Karina Fedynyszyn i Teresa Głapa (Biblioteka Główna Politechniki Opolskiej). Ich prezentacja, *Katalog komputerowy Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej jako źródło informacji o zasobach biblioteki oraz forma promocji księgozbioru*, dotyczyła standardów katalogowania w Polsce przełomu XIX i XX w.

³ Wyniki nie mogą być miarodajne ze względu na brak grupy reprezentatywnej (na 90 placówek, ankiety wypełniło 27).

oraz rozwoju praktyk bibliograficznych na świecie. Prelegentki przedstawiły metody wykorzystywane w macierzystej placówce: personalizację konta, tworzenie zestawień bibliograficznych, kolekcji tematycznej *Literatura do przedmiotu* (spis książek polecanych przez wykładowców).

Podczas tegorocznej konferencji uczestnicy mieli niepowtarzalną możliwość zapoznania się z historią i zbiorami L'vivs'kogoï Nacional'noi Naukovoï Biblioteki Ukraïni im. Vasil' Stefanika⁴ i Naukovoï Biblioteki L'vivs'kogo Nacional'nogo Universitetu im. İvana Franki⁵.

Udział w VII Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji to cenne doświadczenie, wzbogacające wiedzę zawodową i umożliwiające wymianę poglądów. Udział w obradach umożliwił uczestnikom zapoznanie się z krajowymi i międzynarodowymi osiągnięciami teoretycznymi i praktycznymi z zakresu bibliotekoznawstwa oraz informacji naukowej. Zapowiedziano wydanie recenzowanych materiałów konferencyjnych. Następną lwowska edycja odbędzie się w 2019 r.

Literatura

„Južnyj Kraj” (1880–1919 гг.): [662]. Pobrane z: <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/3148> (20.06.2017).

Naukova Biblioteka L'vivs'kogo Nacional'nogo Universitetu im. İvana Franka. Pobrane z: http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=253&Itemid=109 (20.06.2017).

Pro biblioteku. Pobrane z: <http://www.lsl.lviv.ua/> (20.06.2017).

Zvit pro robotu Naukovoï biblioteku 2015 roci. Pobrane z: http://library.lnu.edu.ua/bibl/images/Method/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_2015.pdf (20.06.2017).

⁴ Została utworzona w 1940 r. ze zbiorów Knigozbirni Naukovogo Tovaristva im. Ševčenka, Tovaristva „Prosvita”, Narodnogo Domu, skonfiskowanych z prywatnych zbiorów, i około 70% zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Obecnie Biblioteka wchodzi w skład struktury Nacional'na Akademiâ Nauk Ukraïni. Posiada ponad 8 mln woluminów, w tym ukraińskie i zagraniczne czasopisma językowe XIX i pierwszej połowy XX w., dzieła sztuki ukraińskiej i światowej (grafiki, rzeźby, akwarele, fotografie i największy na Ukrainie zbiór utworów muzycznych kompozytorów krajowych i zagranicznych – 378 000 sztuk). Obecnie dyrektorem biblioteki jest Miroslav Romanjuk (*Pro*).

⁵ Powstała w 1608 r. przy kolegium jezuickim we Lwowie. W 1784 r. stała się podstawą biblioteki Uniwersytetu (*Zvit*). W jej skład wchodzi około 2 mln woluminów, ponad 700 000 periodyków oraz 10 000 dokumentów elektronicznych. Udostępniany jest księgozbiór z zakresu: literatury, językoznawstwa, kulturoznawstwa, filozofii, psychologii, politologii, prawa. Dyrektorem jest Vasil' Fedorovič (*Naukova*).